

4.1.2007 - 10.1.2007

Kdo se bojí..... 1
4.1.2007 Ekonom str. 42 Analýzy Ostravská univerzita Ostrava
JAN KELLER, LUBOR TVRDÝ

Kdo se bojí

4.1.2007 Ekonom str. 42 Analýzy
JAN KELLER, LUBOR TVRDÝ Ostravská univerzita Ostrava

Práce a vzdělání (9) Jen jeden z pěti vysokoškoláků má strach z nezaměstnanosti, z toho, že přijde o práci.

Jak ukazují výsledky našeho výzkumu, většina české populace necítí obavu z nezaměstnanosti. Pocit imunity vůči ztrátě zaměstnání je ovšem v populaci velmi nestejně rozložen a silně závisí na dosaženém vzdělání. V kategorii lidí s nejnižším vzděláním se cítí být ohrožena ztrátou práce téměř polovina respondentů. V případě lidí s maturitou se v různé míře obává nezaměstnanosti zhruba třetina z nich. Naproti tomu jen jeden z pěti vysokoškoláků má strach z toho, že o práci přijde.

Vzhledem k tomu, že v zemi je aktuálně nezaměstnaný »pouze« zhruba jeden z deseti ekonomicky aktivních (a v případě absolventů vysokých škol dokonce jen dva ze sta), mohli bychom být náchylní k úvaze, že obavy ze ztráty práce jsou přehnané. Do těchto obav se však patrně promítá jak představa o dlouhodobější perspektivnosti či neperspektivnosti vlastního povolání, tak také vnímání míry nezaměstnanosti v regionu a lokalitě, kde člověk působí (viz graf 1).

Zajímalo nás ovšem také, nakolik je u nás rozšířen opačný postoj, tedy takový, který hrozbu nezaměstnanosti zlehčuje a bagatelizuje. K názoru, že »být nezaměstnaným není v současné době žádná tragédie« se přihlásilo celkem 31,5 % respondentů. Názor, podle něhož »nezaměstnanost je vlastně něco jako dovolená« sdílí téměř 24 % respondentů (viz tabulku). Také tyto postoje se liší podle míry vzdělání, avšak jiným způsobem, než tomu bylo v případě obav z nezaměstnanosti. Bagatelizující postoje vyjadřují nejčastěji právě lidé s nejnižším vzděláním, kteří mají zároveň ze ztráty práce největší obavu. Toto zlehčování je možná výrazem obranné strategie, může být ovšem také výrazem přesvědčení, že i v případě ztráty práce nic zvláštního nehrozí, ať již proto, že lze snadno sehnat práci jinou (to v regionech s nižší nezaměstnaností), anebo proto, že přechod na podporu v nezaměstnanosti a na sociální dávky nepředstavuje velké riziko ztráty.

Naproti tomu vysokoškoláci ze všech nejméně přirovnávají nezaměstnanost k dovolené, zatímco lidé s maturitou zase nejméně často vyjadřují přesvědčení, že být nezaměstnaným není dnes žádná tragédie. Lze to vyložit například tak, že pro vysokoškoláky představuje ztráta práce nejen ztrátu relativně vyšších příjmů, ale je pro ně také otázkou statusu. Pro středoškoláky může být ztráta práce tragédií proto, že se jim hůře než vysokoškolákům bude hledat práce nová.

Abychom tyto spekulace postavili na pevnější základ, porovnali jsme odpovědi také z hlediska pohlaví a věku dotazovaných. Žádná tragédie. U výroku »Být nezaměstnaným není v současné době žádná tragédie« se ukazují statisticky významné rozdíly mezi muži a ženami, a to ve všech vzdělanostních kategoriích. Muži se projevují bez ohledu na výši vzdělání jako lehkomyšlnější (viz graf 2). Bezpochyby proto, že jsou ve všech vzdělanostních skupinách méně ohroženi nezaměstnaností než ženy.

Podobně je tomu také v případě věku. Mladší lidé bez ohledu na výši svého vzdělání nepovažují ztrátu práce za takovou pohromu jako lidé starší. Můžeme se jen domýšlet, nakolik je to dáno tím, že v důsledku zvyšování věku prvního sňatku mnozí z nich dosud nemají starost o rodinu, a nakolik tím, že s přibývajícím věkem se práce shání stále obtížněji. Tento faktor může hrát určitou roli, neboť starší vysokoškoláci, kteří jsou vůči svým vrstevníkům nejlépe disponováni, se ztráty práce obávají o něco méně než stejně staří lidé s nižším vzděláním.

Jistota, že se člověk nemusí obávat nezaměstnanosti, nesouvisí však pouze s výší vzdělání, pohlavím a věkem respondentů. Významnou úlohu zde hraje také výše platu. Jak vidno z grafu 3, pocit jistoty práce souvisí s výší platu bez výjimky u všech vzdělanostních kategorií. S jistým zjednodušením lze říci, že v dané vzdělanostní kategorii se lidé s podprůměrným platem obávají nezaměstnanosti zhruba v takové míře, jako se jí obávají lidé s nadprůměrným platem v kategorii vzdělanostně bezprostředně nižší.

Sociologický výzkum projektu Změny na trhu práce a perspektivy vzdělanosti proběhl na jaře s podporou Grantové agentury ČR a byl realizován Ekonomickou fakultou Vysoké školy báňské Technické **univerzity** Ostrava a agenturou SC & C. Výzkumníci oslovili 2700 osob ve věku 25 až 60 let. (Další informace na <http://knowledge.vsb.cz>.)

Foto popis|

O autorovi| JAN KELLER, LUBOR TVRDÝ, báňská-Technická **univerzita** Ostrava
Ostravská univerzita Vysoká škola
